

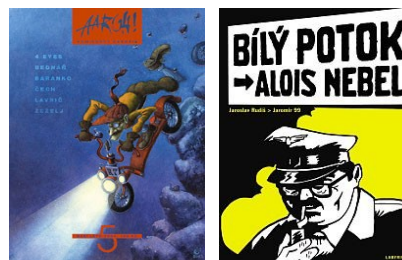
/ Základní chronologizace let 1989–2014

1989–1993

1994–1999

2000–2006

2007–

1989–1993

„Generace 89“

Východiska komiksové generace 89 * Kometa * Žánrové charakteristiky *
Pokusy o komiksové periodikum* Rozmach původního dětského komiksu *
Dohánění dluhů * Osobnosti generace 89 * Překladová exploze * Krize

/ 1989–1993 Východiska komiksově generace 89

- Částečné uvolnění, nárůst počtu oficiálně a polooficiálně publikovaných komiksů v 2. pol. 80. let
- Seznámenost s dobovou tvorbou v ČSSR (ABC, Sedmička, Ohníček, Mateřídouška, Ilustrované sešity)
- Proměna „oficiálního“ vnímání komiksu – dominantně na děti zacílený „žánr“, vytrácí se však (nebo je alespoň zpochybňována) představa implicitní „úpadkovosti“

Západní psychologové, lékaři i literární kritici dávno upozorňují na to, že comics omezuje techniku i kulturu čtení, že nedává možnost pochopit hlubší smyslové souvislosti mezi jevy. Tím vede k ochuzování vnitřního života čtenáře, který při jeho „čtení“ nemá možnost dostat se pod povrch elementárně znázorňované skutečnosti. A to platí pro ty nejlepší příklady. A co ty horší?“ GENČIOVÁ 1988: 5.

*„V každém žánru, alespoň si to myslím, existuje nejen brak, ale i nesporně umělecké hodnoty.“
STEKLAČ 1988: 12.*

/ 1989–1993 Kometa

- První a nejdůležitější komiksový časopis 1989–2009
- Celkem do roku 1993 36 čísel, měsíčník
- Udávaný náklad v letech 1990–1991: 250 000 výtisků
- Nejdůležitější publikační tribuna pro autory generace 89
- Žánrový rozptyl: dobrodružný komiks, komiks historický, humoristický, scifi, komiksový horor

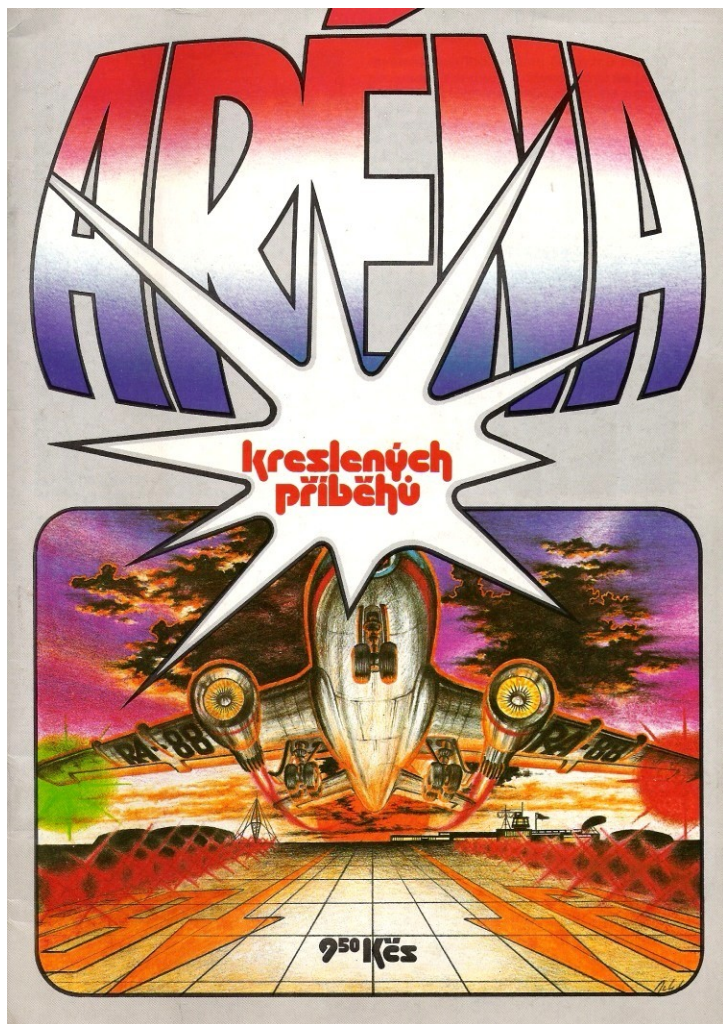
/ 1989–1993 Žánrové charakteristiky

- Dominují dobrodružné, westernové a scifi komiksy
- Variace na „klubácký“ komiks: Foglar – Saudek / Čermák
- Objevují se (do té doby se v cz kontextu výrazněji nevyskytující) komiksy hororově-humoristické (Švandrlík – Saudek)
- Četné adaptace literárních děl

/ Čapek, Sienkiewicz, Wilde, Dickens
/ O'Henry, Grey, May, Doyle
/ Batlička, Foglar

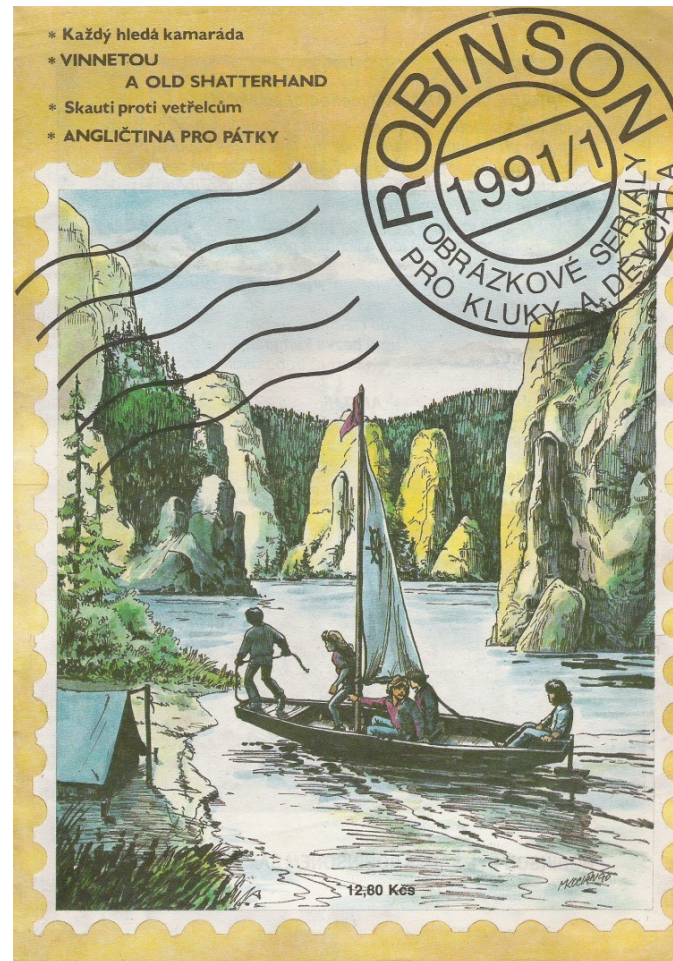

/ 1989–1993 Pokusy o komiksově periodikum (1)

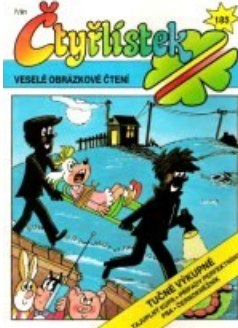
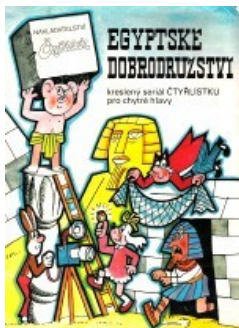
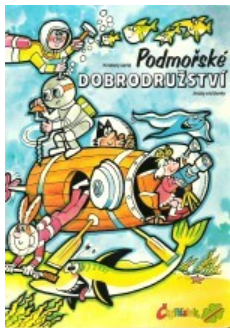
- V letech 1990–1992 vzniká řada dalších pokusů o časopis věnovaný původní komiksově tvorbě
- Ambiciózní časopis Aréna končí po pátém svazku, většina dalších pokusů se nedočká druhého čísla
 - Autorsky se s Kometou částečně překrývají, kromě Arény je ale úroveň tištěných prací spíše nižší
- Komiks se v tomto období výrazně prosazuje i v novinovém a časopiseckém tisku

/ 1989–1993 Pokusy o komiksově periodikum (2)

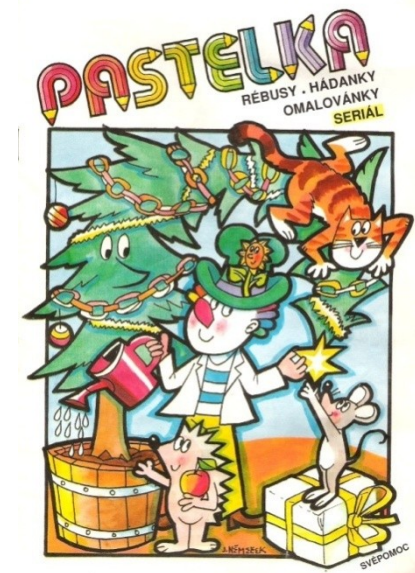

- Další časopisecké pokusy: Grif comics, Stopa, Comics Express, Robinson

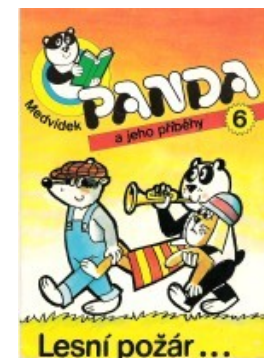
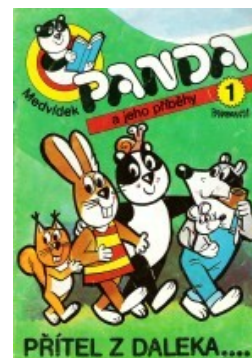
/ 1989–1993 Rozmach původního dětského komiksu

- Čtyřlístek coby nejvýraznější domácí komiksový časopis pro děti rozšiřuje výrazně svoji produkci, speciály, knihy

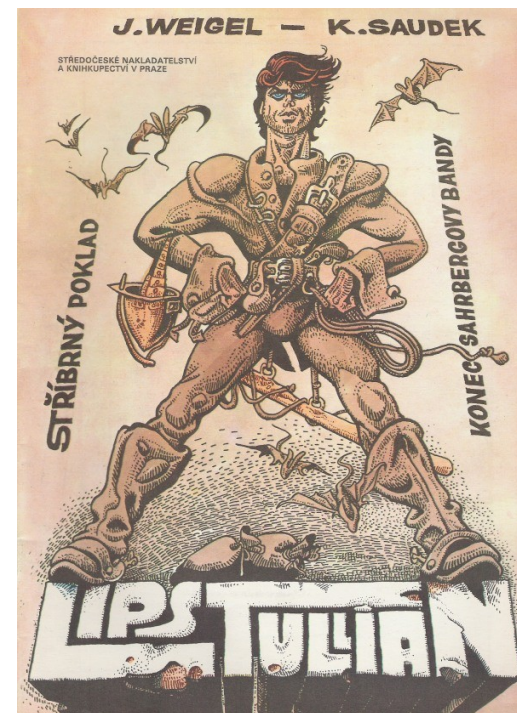

- Objevují se nové pokusy o původní dětské komiksy (Medvídek Panda, Pastelka: oboje J. Němeček)

- Nakladatelé se snaží vyhovět předpokládané poptávce, první vlna porevolučních komiksových reprintů a reedic
- Nejúspěšnější podle očekávání Rychlé šípy (3. soub. vyd. 1990, 4. soub. vyd. 1991; výbor in: Magazín Kometa 1990)
- Přetiskovány jsou i některé práce Káji Saudka (časopisecky – in: Kometa, jiné samostatně: 3x Kája Saudek, Lips Tulian); prvně vychází Muriel a andělé (1991, původně k tisku připraveno 1969)

/ 1989–1993 Osobnosti generace 89 (1)

- Českému komiksu 1989–1993 dominují spíše výtvarníci, po scénáristické stránce komiksy spíše průměrné či zcela nepodařené (přílišná akcentace verbální složky, neobratnost stylizace promluv...)
- U řady výtvarníků zřetelná inspirace tvorbou Káji Saudka, která se pohybuje od praktického epigonství (první komiksy Štěpána Mareše) až po zdařilé umělecké navazování (Miroslav Schönberg)
- Objevují se i první experimenty s výtvarnou formou: do českého komiksu se prostřednictvím prací autorů Generace 89 dostává i kolážový experiment, u některých výtvarníků patrné tendence navázat na tradici dobrodružné malby a ilustrace Z. Buriana či B. Konečného

/ 1989–1993 Osobnosti generace 89 (2)

Lubomír Hlavsa

Jan Patrik Krásný

/ 1989–1993 Osobnosti generace 89 (3)

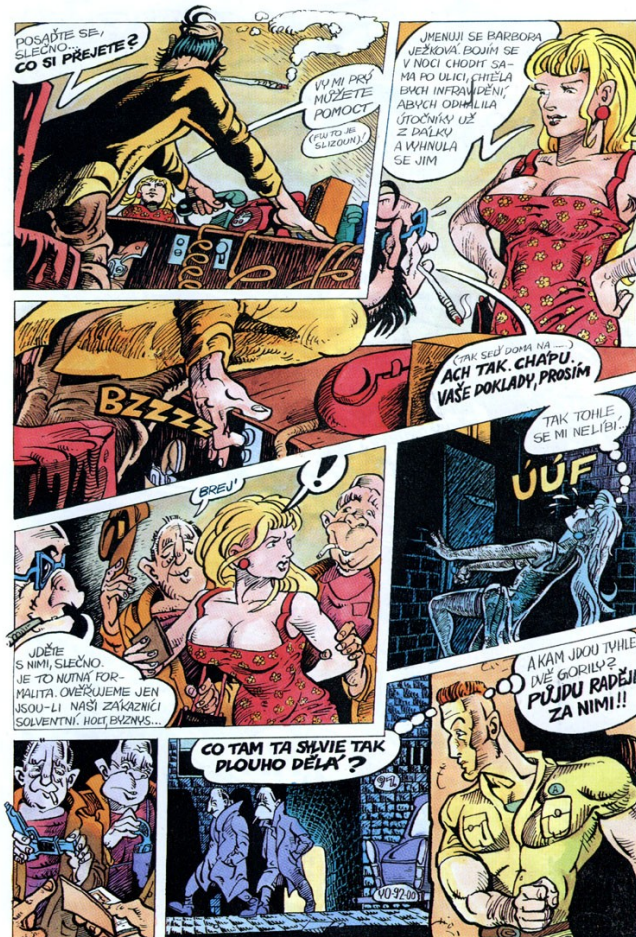

Vladimír Hanuš

Vladimír Tučapský

/ 1989–1993 Osobnosti generace 89 (4)

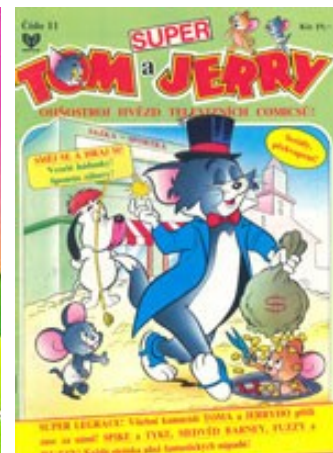
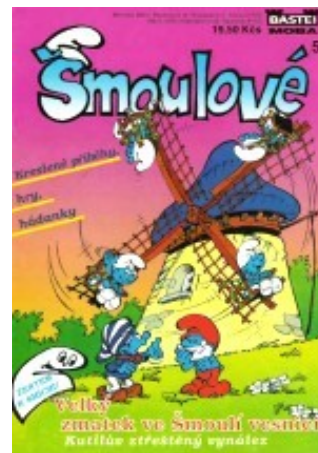
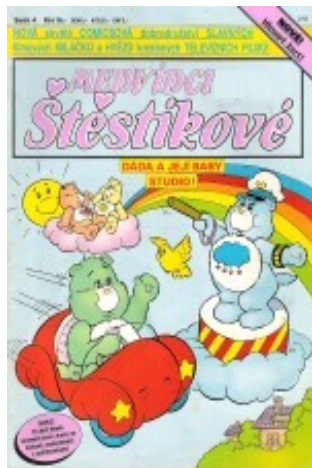
Libor Páv

Štěpán Mareš

/ 1989–1993 Překladová exploze (1)

- V letech 1990–1991 začíná vycházet velké množství komiksových seriálů zaměřených na nejmenší čtenáře: vzniká tak konkurence pro Čtyřlístek
- Nejúspěšnější jsou licencované seriály americké, komiksy založené na slavných animovaných postavičkách (Walt Disney: časopisy Mickey Mouse, Duck Tales, Donald Duck; Hanna & Barbera: Tom & Jerry; Warner Bros/Looney Toons: Bugs Bunny; dále např. Medvídci Štěstíkové, Šmoulové)
- Z evropských komiksů pro děti se v českých mutacích vyskytují ty již z dřívějšíka známé (Asterix, Pif)

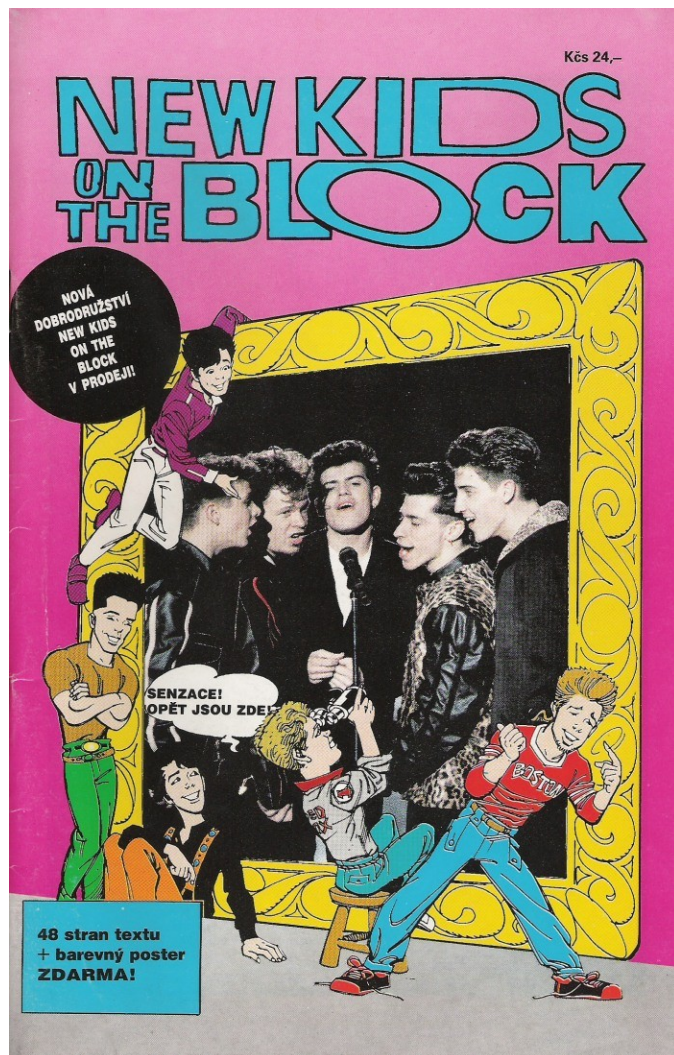

/ 1989–1993 Překladová exploze (2)

- Ve stejné době se objevují i první pokusy o překlady seriálů pro „starší děti“, mládež, Nakladatelství Semic-Slovart přichází na český a slovenský trh s překlady klasických amerických komiksů superhrdinských (Spider-man, Fantom), fantasy (Barbar Conan), klasicky dobrodružných (Tarzan), akčních (G.I.Joe) i sci-fi (Transformers), Egmont (jinak vydavatel lokálních mutací disneyovských) vstupuje na trh se Želvami Ninja.
- Překladová exploze let 1990–1993 je významná coby východisko budoucí fanouškovské subkultury i autorské „fanzinové“ generace, vstupující do českého komiksu na přelomu tisíciletí

/ 1989–1993 Překladová exploze (3)

- Rokem 1993 porevoluční rozmach českého komiksu na čas končí
- Nepřežívá jediný z časopisů věnovaných původní tvorbě (vyjma Čtyřlístku)
- Redukcí prochází i počet překladových komiksových sérií pro děti a mládež
- Minimalizuje se množství samostatně publikovaných komiksů
- Příčiny komiksového krachu 1993:
 - / nadsazené náklady
 - / pokles poptávky
 - / krize distribučních společností

1994–1999

„Slabá devadesátá“

Útlum domácí tvorby * Dětské časopisy pokračují * Politická satira *
Příležitostné reprinty * Nástup překladového mainstreamu *
Komiks jako umělecké dílo *

/ 1994–1999 Útlum domácí tvorby

- V letech 1994–1997 nevychází žádný komiksový časopis zaměřený na původní tvorbu věnovanou starším čtenářům
- Útlum postihl i samostatně publikované komiksy, ty se v uvedeném období vyskytují jen výjimečně
- Autoři generace 89 nacházejí částečně útočiště v tradičních dětských časopisech, brzy je odtamtud ale vytlačuje levnější překladová tvorba; většina autorů komiks zcela opouští
- Ze samostatně vydaných komiksových alb stojí za zmínku v daném období snad jen Smrt po životě Pavla Reisenauera, ilustrátora týdeníku Respekt: žánrové charakteristice se vzpírající komiks existenciální nejistoty představuje v kontextu dobové tvorby zřetelné vybočení a předznamenává příchod vlny autorského nemainstreamového komiksu (art komiksy Divus...)

SMRT PO ŽIVOTĚ
REISENAUER

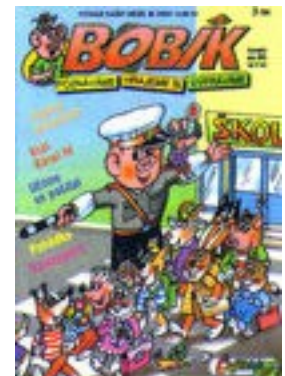
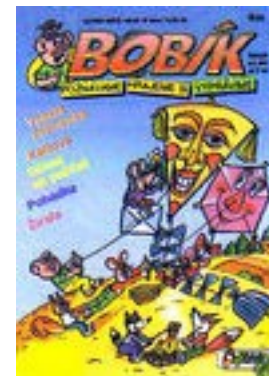
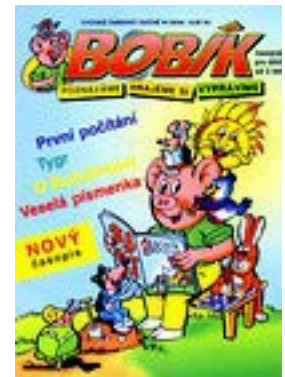
*Někdy lidé žijí a jsou spokojeni s tím, že mají dost práce. **Když ale lidé nejsou šťastní, jejich život se stává velmi těžkým.
Quelques uns ne font pas de problèmes. ** Mais que font-ils en eux-mêmes pour être si malheureux ?

X

divus

/ 1994–1999 Dětské časopisy pokračují

- Krize se výrazněji nedotkla pouze časopisů pro nejmenší, Čtyřlístek pokračuje v úspěšné protiofenzivě proti překladovým dětským komiksům, na rozdíl od nich i nadále expanduje
- Čtyřlístek vstupuje i do dalších médií (po audio a videu z let 1992–1993 přibývají multimediální CD ROMy)
- Pod vlivem úspěchu překladových časopisů pro nejmenší vzniká nový magazín Bobík zaměřený na děti od tří let věku (1996–2001)
- Překladové komiksově série zaměřené na starší čtenáře (Semic Slovart) zanikají, pokračují pouze silné TV licence (Disney, Tom a Jerry) a Asterix

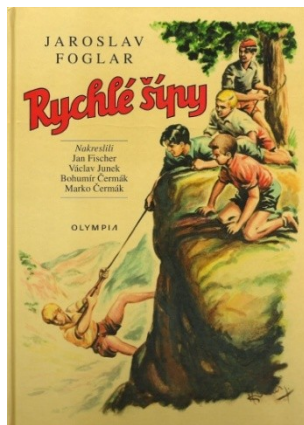
/ 1994–1999 Politická satira

- Nejvýraznějším komiksem tohoto období: Zelený Raoul (od roku 1995)
- Formátem týdenních stránkových příběhů navazuje jak na tradici politického kresleného vtipu, současně s vlnou politické karikatury v jiných médiích (Gumáci)
- Scénaře Hruteba (Hrubý / Tesař / Baldýnský), kresba Štěpán Mareš
- Výrazný úspěch v druhé polovině 90. let, již od roku 1996 vycházejí sešity se sebranými příběhy
- Řada napodobitelů: týdeník Spy, Lidové Noviny (Dlouhý nos), aktuálně např. nedávný miniseriál „Zelená střela“ v ABC

/ 1994–1999 Příležitostné reprinty

- V průběhu devadesátých let se objevuje několik pokusů o souborná vydání klasických domácích komiksů
- Nejprve se souborné reprinty soustředí na komiksy dětské a „tradiční“ (Sek a Zula 1994, Obrázky z českých dějin a pověstí 1996, Rychlé šípy (1997 výbor, 1998 nové souborné vydání)
- Souborného vydání se okamžitě dostává Zelenému Raoulovi
- Fanzin „Knihovnička Vakukoku“ přetiskuje řadu Saudkových komiksů (ve výrazně zmenšených rozměrech a v nekvalitních reprodukcích)

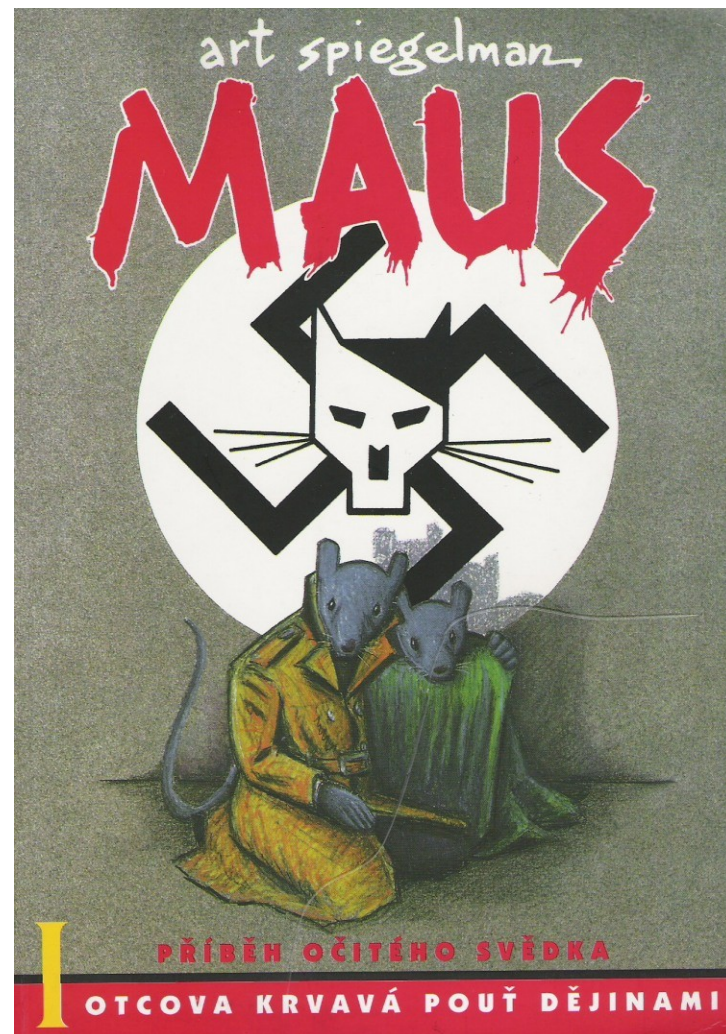
/ 1994–1999 Nástup překladového mainstreamu

- V roce 1997 začíná vycházet časopis věnovaný překladovému mainstreamu Crew
- Hned v prvním čísle sice přetiskuje kultovní komiks Ondřeje Neffa o Pěrákovi a tiskne španělský komiks o Burtonu a Cybovi, záhy se ale zaměřuje téměř výhradně na americkou (popř. britskou) středoproudou tvorbu (DC Comics, Marvel)
- Úspěch Crwe vede k dalším pokusům o přivedení amerického sešitového mainstreamu na český komiksový trh (Spider-man, Batman od vydavatelství Unicorn)
- Vznik „Crwe“ je zásadním iniciačním impulsem pro ustavování komiksové subkultury v ČR

/ 1994–1999 Komiks jako umělecké dílo

- Ve stejné době jako mainstreamový komiks v podání Crwe se začíná na českém trhu objevovat „alternativní“ větev komiksové tvorby
- Nakladatelství Torst vydává v letech 1997 a 1998 dvousvazkový Spiegelmanův komiks Maus, o komiksu se v českém kontextu prvně výrazněji píše jako o médiu schopném „unést“ jakýkoli obsah
- V roce 1999 nakladatelství Calibre publikuje překlad Millerova Sin City
- Nakladatelství Bartow vydává v letech 1998–1999 několik evropských komiksových alb, i ona ve výsledku ovlivňují místní recepci komiksu, když představují další žánrové možnosti média

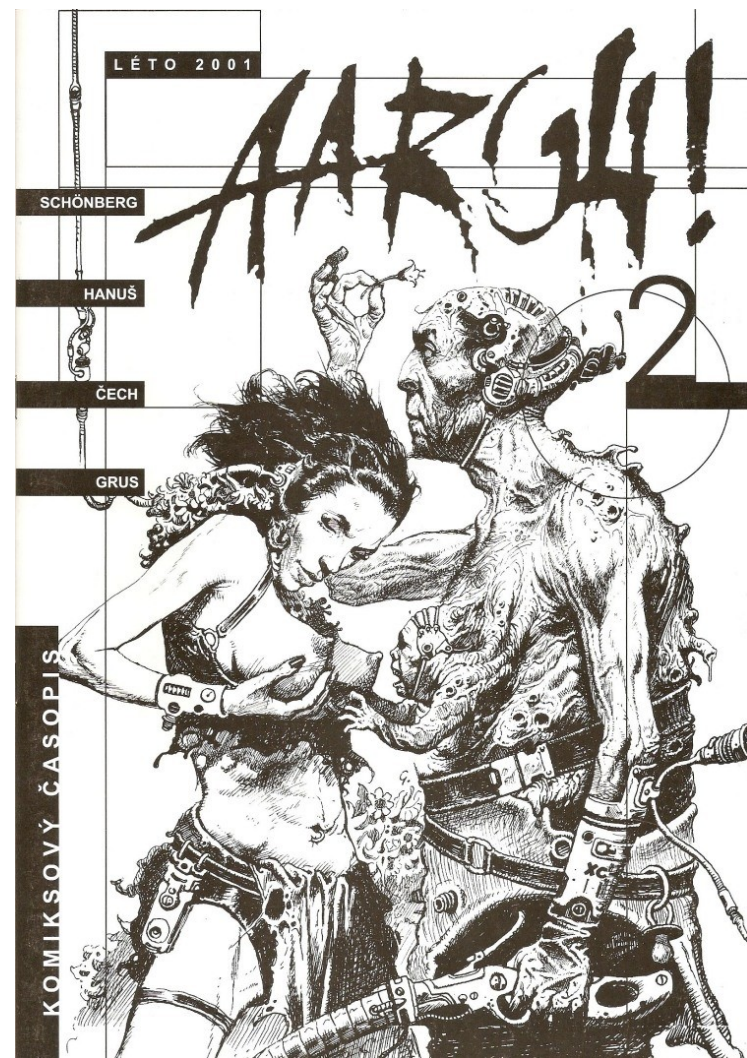
2000–2006

„Fanzinová generace: Aargh, Pot a ti druzí“

Fanzinová scéna * Generace nula * Osobnosti generace nula *
Komiksová subkultura * Široký záběr překladů *
Reprinty (ABC, Čtyřlístek) * Vně komiksové scény

/ 2000–2006 Fanzinová scéna (1)

- Ostravský pokus o komerční komiksový časopis Origami krachuje po třech číslech (1998–1999), objevují se ale první pokusy o vydávání původní komiksové tvorby v zájmových publikacích připravovaných samotnými fanoušky: fanzinech
- V roce 2000 vychází první číslo brněnského magazínu Aargh, ze kterého se pro další dekádu stane nejvýraznější publikační tribuna mladé komiksové generace

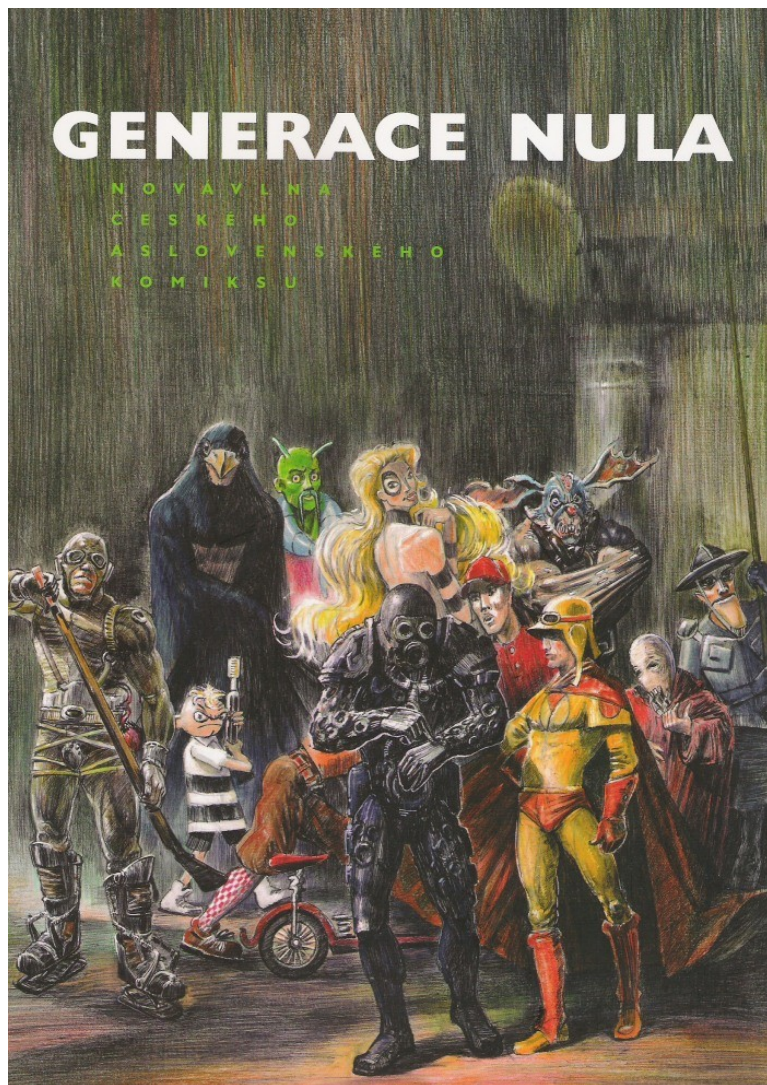

/ 2000–2006 Fanzinová scéna (2)

- O rok později vzniká i xeroxovaný Sorrel, pražský Pot navázaný na vydavatelství alternativních komiksů Mot komiks, v roce 2004 pak brněnský Zkrat

Charakteristika komiksového fanzinu: nízký náklad (často pořizovaný technikou xerokopie, černobílá reprodukce, alternativní distribuční kanály: specializované prodejny (scifi-fantasy), objednávka u vydavatele

- Pro komiksovou generaci vystupující poprvé ve fanzinových časopisech počátku tisíciletí se ujalo označení generace nula
- Tvůrci narození na přelomu 70. a 80. let, často výtvarně vzdělaní, dobře seznámení s domácí i světovou komiksovou tradicí
- Mnohost výtvarných forem, vyšší výrazová profesionalita, osobitost stylu
- Po počátečním ohledávání terénu oproti generaci 89 zlepšení i na úrovni scenáristické, nadále však český komiks charakterizuje spíše kvalitní výtvarná než textová (příběhová) složka

/ 2000–2006 Osobnosti generace nula (1)

Jiří Grus

/ autorské internetové stránky: www.koreastudio.cz

/ 2000–2006 Osobnosti generace nula (2)

Karel Jerie

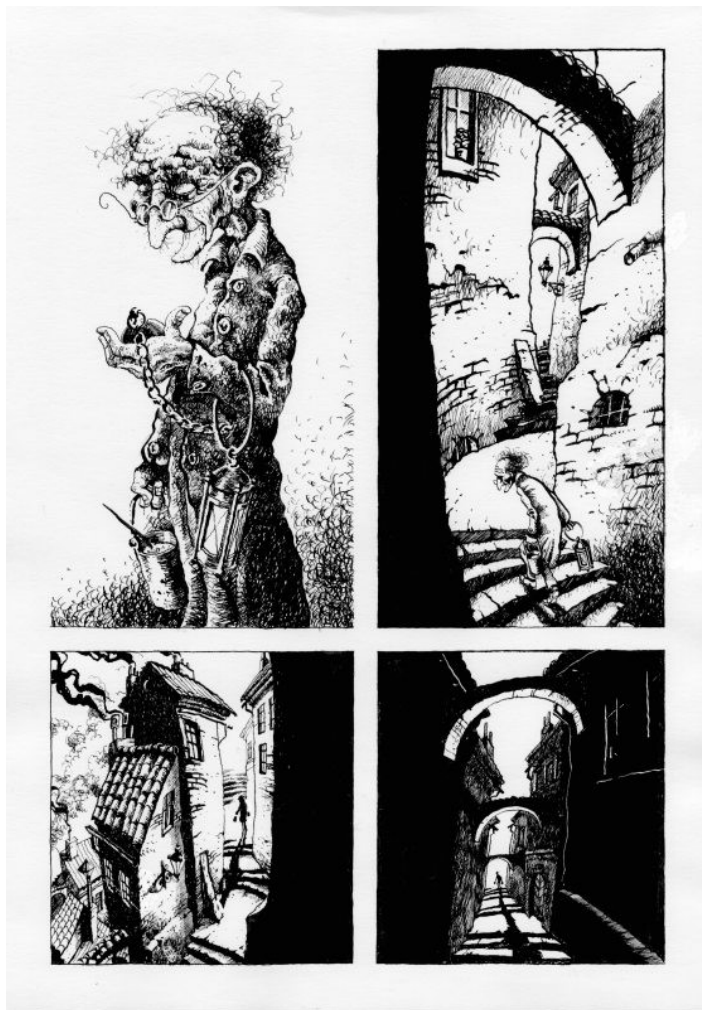
/ 2000–2006 Osobnosti generace nula (3)

Tomáš Kučerovský

/ 2000–2006 Osobnosti generace nula (4)

Pavel Čech

Vladimir 518

Tomáš Chlud

/ 2000–2006 Komiksová subkultura

- V souvislosti s fanzinovými aktivitami a s vydavatelskou činností časopisu Crew a nakladatelství Calibre vzniká v ČR na počátku tisíciletí aktivní komiksová subkultura
- Částečné rozdělení: (zahraniční) mainstream x (převážně alternativní) domácí tvorba
- Vznik rozsáhlých internetových projektů věnovaných komiksu, publikují dílny pro začínající autory, kritiky nových českých prací, články o historii a teorii média (www.komiks.cz 2001; www.comx.cz 2002)
- Konají se první „komiksové“ akce: 1. festival komiksu v Jelení 2001, ComxCon 2002, Comiczcon 2003–2006

- Časopis Crew (později Crew²), nakladatelství Crew, Calibre, Netopejr přinášejí na trh americký mainstreamový komiks ve stále se zvyšujících počtech titulů, postupně vycházejí i klíčové texty moderního superhrdinského komiksu (Návrat temného rytíře, Watchmen: Strážci)
- Od roku 2000 postupně zesiluje i alternativnější větev překladových komiksů, nakladatelství Mot publikuje české verze prací členů francouzské skupiny L'Association (Trondheim, Menu, Sfar, David B) i dalších evropských autorů alternativního komiksu (Thomas Ott, Max Andersson)
- Nárůst počtu překladových titulů se spolu s žánrovou mnohostí nabízených titulů postupně odráží i v celospolečenské recepci komiksu, ten postupně začíná vystupovat mimo hranice subkultury

/ 2000–2006 Reprinty (ABC, Čtyřlístek...)

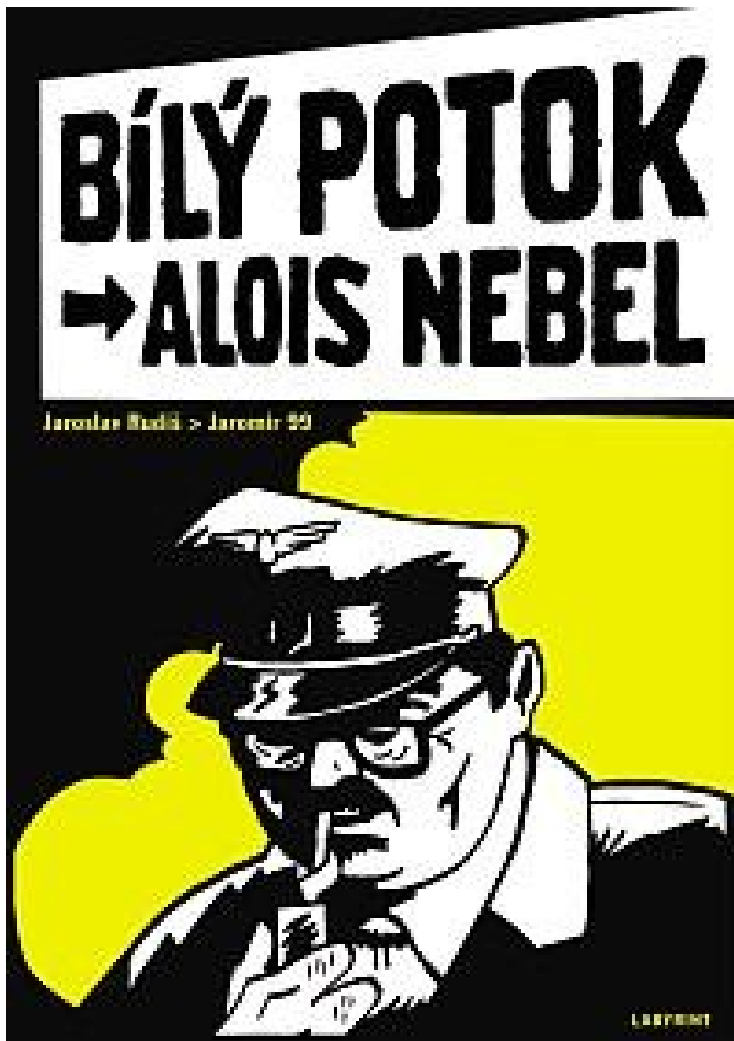
- Nakladatelství BB/Art vydává (zprvu velmi úspěšnou) řadu Velkých knih komiksu, ve kterých jsou shromážděny komiksy z časopisů ABC, Ohníček či Mateřídouška. Úspěšný komerční model přejímá i nakladatelství Čtyřlístek, které začíná vydávat sebrané knihy příběhů z Třeskoprsk.

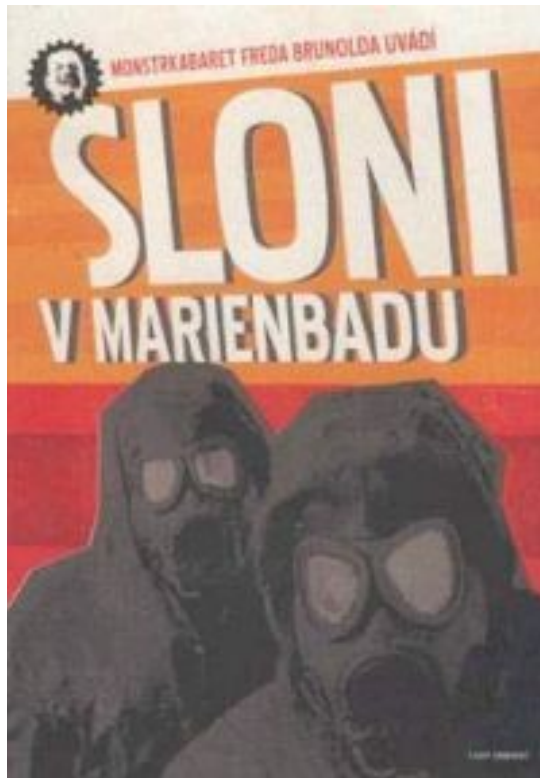
/ 2000–2006 Vně komiksové scény (1)

- Komiksu se stále častěji dostává pozornosti i mimo úzkou skupinu subkultury,
- začíná pronikat do celoplošných médií
- V roce 2002 uspořádána v Českém muzeu výtvarných umění výstava Český komiks (?) a výtvarné umění, upozorňující na provázanost českého komiksu a části moderní výtvarné tradice
- Nejvýraznějším původním komiksem, který v tomto období ovlivnil celospolečenské vnímání komiksu coby narativního média, je trilogie Alois Nebel Jaroslava Rudiše a Jaromíra 99 (2003–2005).

/ 2000–2006 Vně komiksově scény (3)

/ 2007–

2007– „Zlatý věk“

Komiksfest a ceny Muriel * Výstavy a další akce * Původní komiksová alba *
Nejmladší komiksová generace * Osobnosti nejmladší komiksové generace *
Každým rokem více překladů * Recepce a kritika

/ 2007– Komiksfest a ceny Muriel

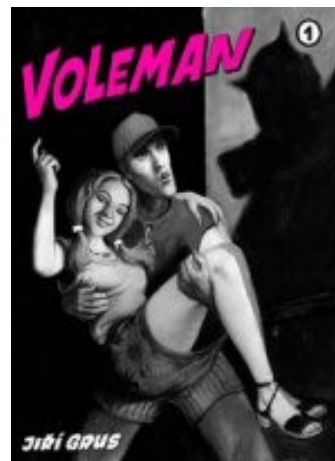
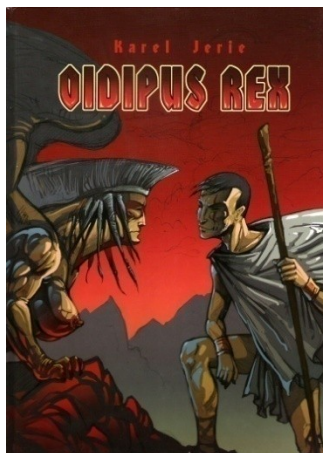
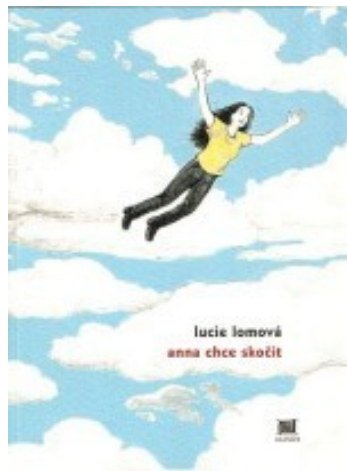
- Na podzim roku 2006 se koná první Komiksfest, projekt Tomáše Hibiho Matějíčka, který završuje postupné vystupování komiksu ze subkultury
- V rámci Komiksfestu se od roku 2007 začínají udělovat komiksové ceny Muriel
- Komiks je prezentován (a zdá se, i recipován) jako všestranné médium schopné nejrůznějších realizací a naplňující různé funkce

- Zvýšený zájem o komiks se odrazil ve vzniku dalších komiksových akcí (Crwecon), komiksu věnované bloky se objevují v programech festivalů animovaných filmů
- Vzniká občanské sdružení Seqence zaměřené na popularizaci komiksu, její členové proslovují v letech 2007–2009 řadu přednášek po knihovnách a kulturních centrech
- V rámci Komiksfestu se každoročně koná několik komiksových výstav, obsáhlé přehlídky Generace nula (2007) a Návraty Komety (2009) organizované Tomášem Prokúpkem (Aargh) jsou úspěšně vystaveny v Praze, Brně, ale i mimo ČR (Polsko, Francie). Výstavní projekt Signály z neznáma. Český komiks 1922-2012 byl v letech 2012–2013 postupně představen v Brně (Dům umění města Brna), Praze (Dox) i Pardubicích (Východočeská galerie).

/ 2007– Původní komiksová alba

- Úspěch Aloise Nebela spolu s vrcholící pozorností komiksu věnovanou přesvědčují vydavatele o potenciální návratnosti původních komiksových alb (tedy rozsáhlejších, přímo pro knihu připravených prací), objevují se i první projekty vytvářené přímo na nakladatelskou objednávku (Kytice)
- Mezi ty nejúspěšnější patří Anna chce skočit (Lucie Lomová, 2007), Oidipus Rex (Karel Jerie, 2007), Šifra mistra Hanky (Tomáš Hibi Matějčík – Karel Jerie, 2007), Voleman (svazky 1–4, Jiří Grus, 2007–) či 130: Odysea (Nikkarin, 2009)

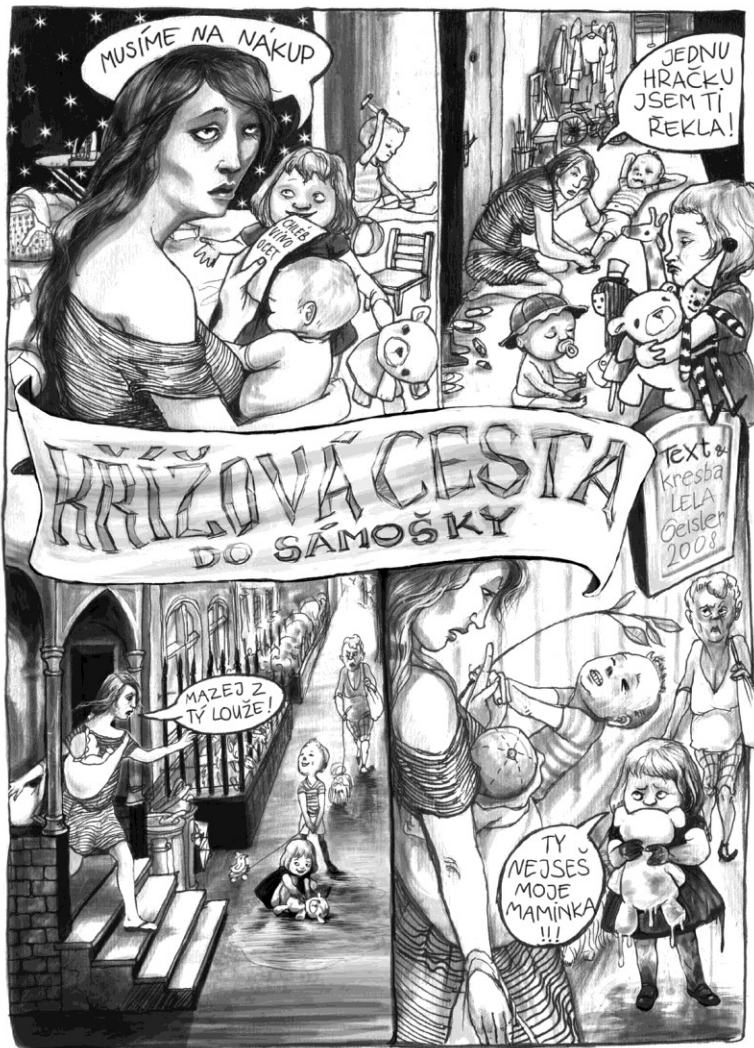

/ 2007– Nejmladší komiksová generace

- Kontinuita: autoři generace nula nadále na komiksech pracují, z přerývaného skokového vznikání a zanikání „skupin“ a „generací“ se stává přirozený vývojový proud
- Nejmladší autoři veřejně svými pracemi vystupující prvně v posledních třech letech: povědomí o domácí i zahraniční tradici, individuální osobité styly, komiks jako „životní styl“ x komiks jako „forma projevu“ (forma protestu?)
- Snáze nacházejí možnosti publikovat, kromě přetrvávajících stálic (Aargh) a nových fanzinových posil (Bubblegun) vzniká časopisecký pokus Komiksfest Revue, antologie Brutto. Častěji je i začínajícím autorům vydávána samostatná komiksová kniha, komiksy přetiskují i nejrůznější periodika (Instinkt, Labyrint Revue, magazín Hospodářských novin, A2...)

/ 2007– Osobnosti nejmladší komiksově generace (1)

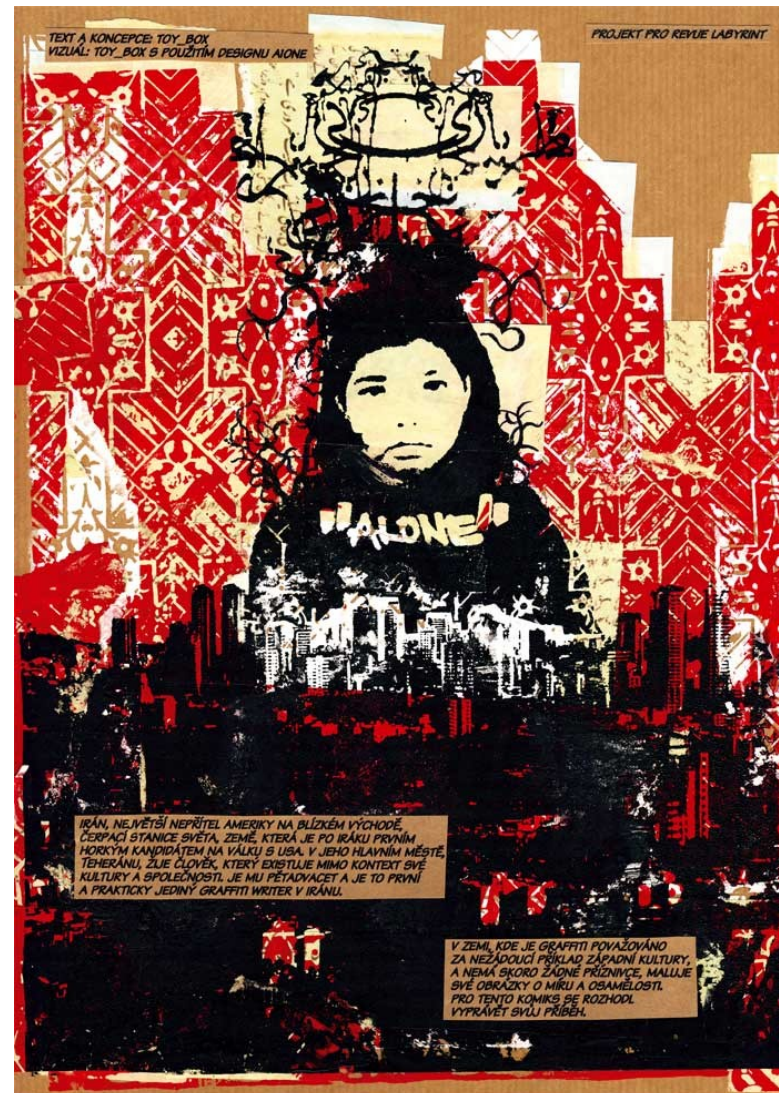

/ Lela Geislerová

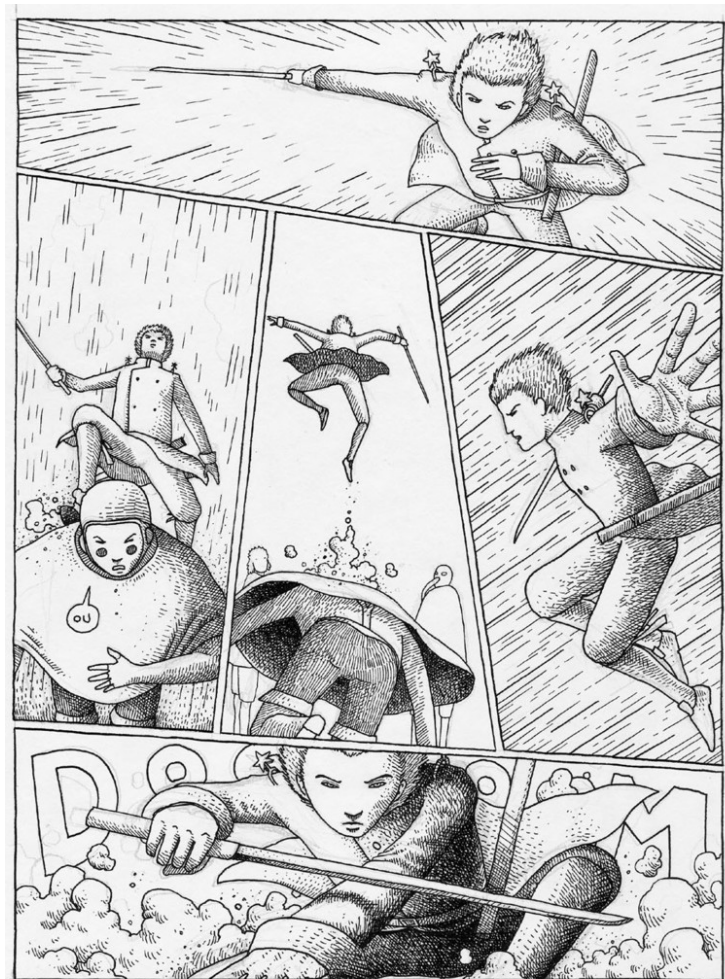
/ 2007– Osobnosti nejmladší komiksové generace (2)

/ Toy_Box

/ 2007– Osobnosti nejmladší komiksově generace (3)

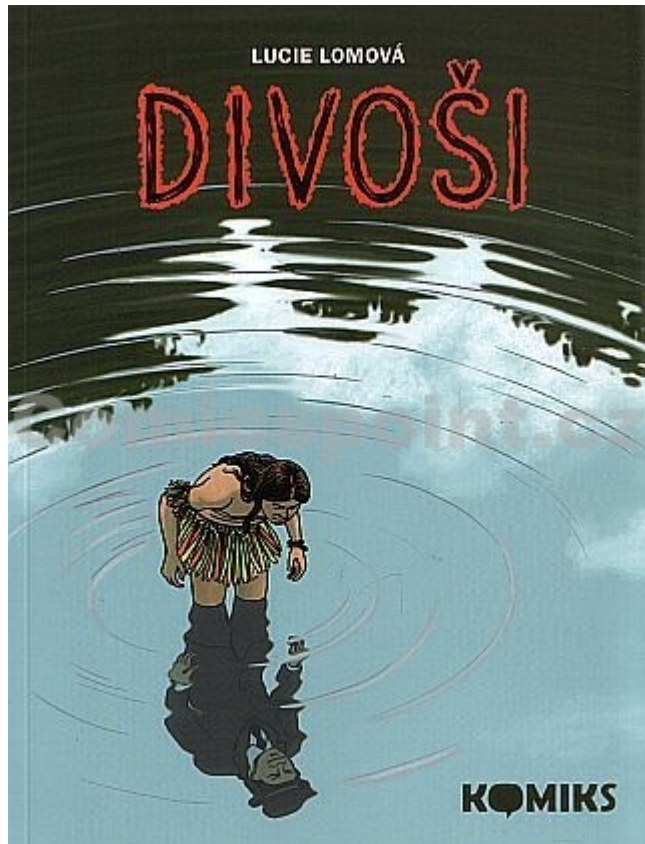
/ 2007– Nejvýraznější nová alba 2010–2013 (1)

Máša Bořkovcová,
Markéta Hajská,
Vojtěch Mašek:
O příbězích – Ferko, Keva, Albína
(2010, 3 svazky)

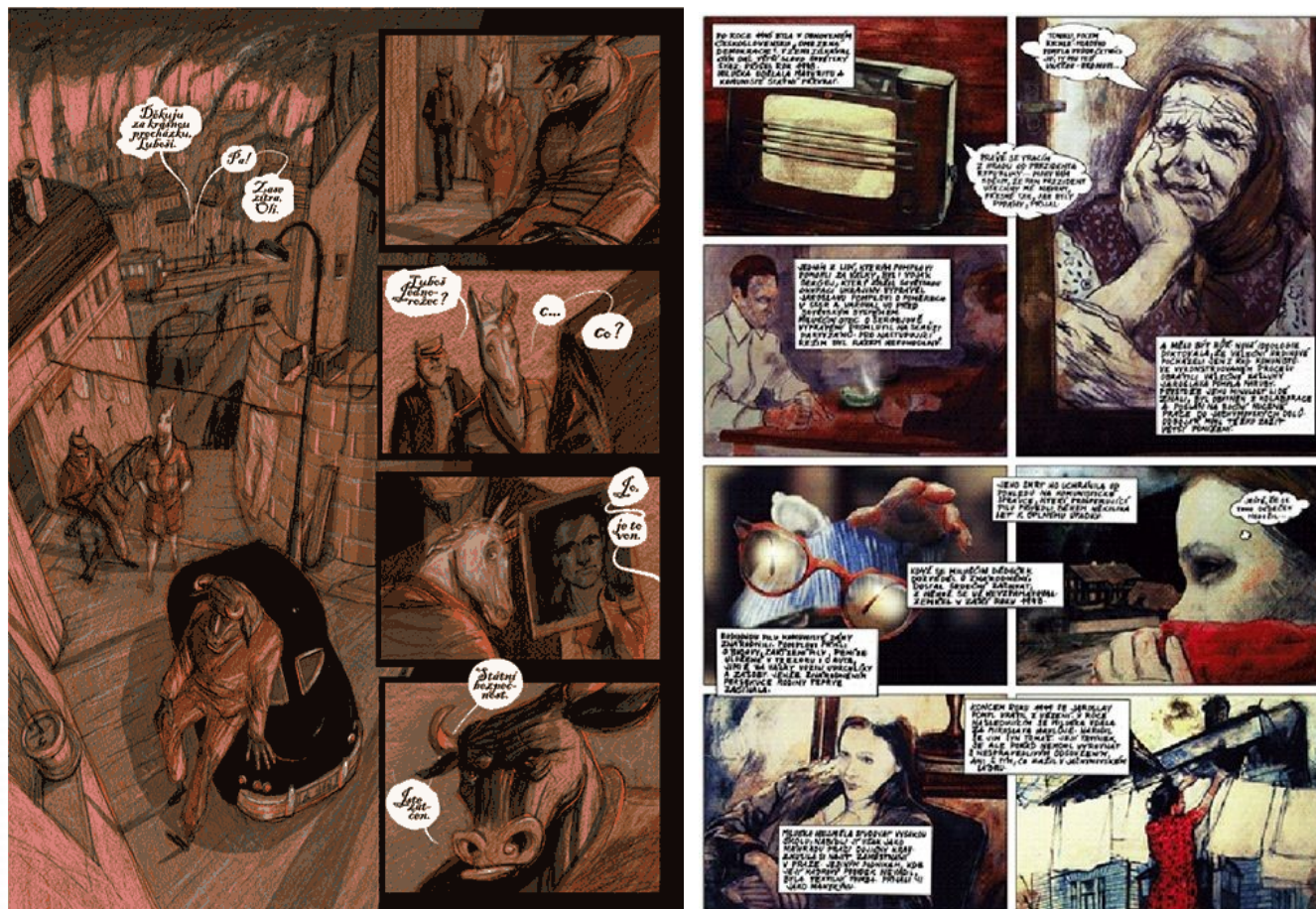

/ 2007– Nejvýraznější nová alba 2010–2013 (2)

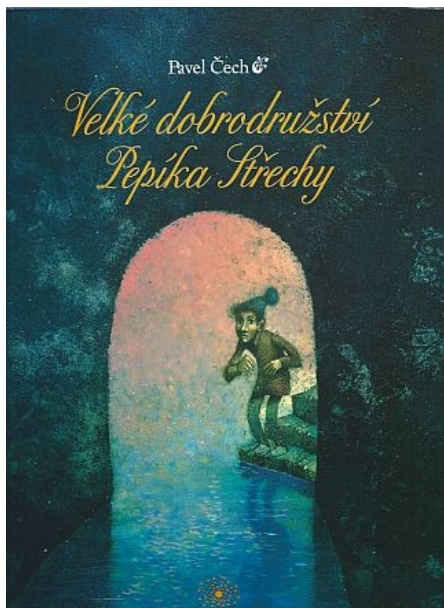
Lucie Lomová: *Divoši* (2011)

/ 2007– Nejvýraznější nová alba 2010–2013 (3)

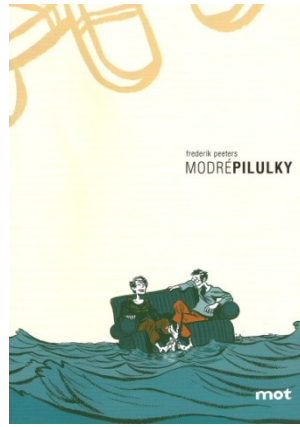
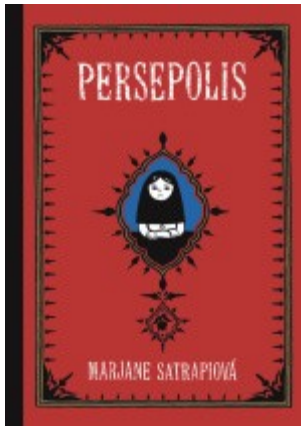
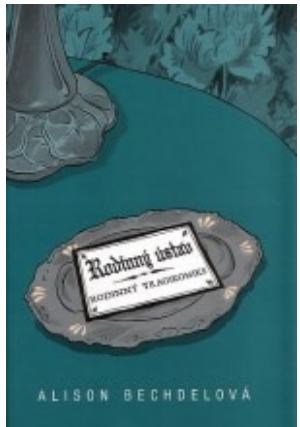
kol.: Ještě jsme ve válce (2011)

/ 2007– Nejvýraznější nová alba 2010–2013 (4)

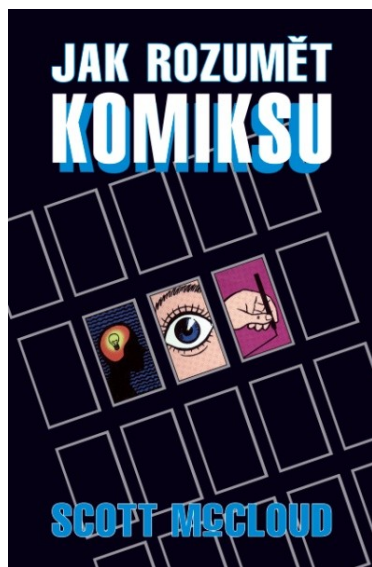

Pavel Čech: *Velké dobrodružství Pepíka Střechy* (2012)

/ 2007– Každým rokem více překladů

- Do vydávání překladových (ale i původních) komiksů se pouští stále více nakladatelů
- Kromě mainstreamu (Crew, Netopejr, BB/Art, Comics Centrum) se publikační pozornosti dostává i alternativním komiksům (BB/Art, Mot Komiks, Meander, Argo), hojně zastoupen je žánr tzv. graphic novels
- Na český trh začíná pronikat překladový komiks asijský, manga a manhwa

- Komiksová kritika se stává běžnou součástí kulturních periodik
- Komiksu se postupně dostává odborného posouzení, stává se častěji tématem bakalářských a magisterských pracích na českých univerzitách, vycházejí první české souborné dějiny českého (Helena Diesing: Český komiks 01. poloviny 20. století, 2011) i světového komiksu (Milan Kruml, Comics: Stručné dějiny, 2007), překladu se dočkává i zakladatelská práce komiksově teorie, Jak rozumět komiksu Scotta McClouda (2008).
- Bádání o komiksu se zapojuje do širšího rámce mediálních a vizuálních studií

- Český komiks za sledovaných dvacet let prošel výraznými změnami:
 - / zásadně se zvětšilo žánrové rozpětí vznikajících prací
 - / od roku 2000 lze pozorovat zvýšený zájem o komiksovou formu
 - / komiks je přijímán jako svébytné umělecké médium
 - / od roku 2004 se každoročně zvyšuje počet vydaných komiksových publikací
 - / české myšlení o komiksu se začíná soustavněji věnovat historii a teorii média (monografie Heleny Diesing o Kájovi Saudkovi, seriál historických exkurzů Tomáše Prokůpka v Aarghu, projekt Návraty Komety, Signály z neznáma)

